

HUKUK, SİYASET ve İNSAN

Sayın Katılımcılar, Değerli Konuklar, Sevgili Meslektaşlarım;

İstanbul Barosu Hukuka Aykırılıkları İzleme, Yargı Sorunları ve Yargı Reformu Komisyonu'muzun düzenlemiş olduğu **Hukuk, Siyaset ve İnsan Paneli**'ne hoş geldiniz diyor, hepinizi şahsım ve baro yönetim kurulu adına saygı ve sevgiyle selamlıyorum.

Öncelikle bizleri kırmayarak panelimize katılan katılımcılarımıza ayrı ayrı teşekkür etmek istiyorum. Engin bilgileriyle bizi aydınlatacakları için kıvanç duyduğumuzun bilinmesini isterim.

Değerli Konuklar,

Bildiğiniz üzere Hukuk ve Siyaset kavramları insan unsuruyla bir araya geldiğinde devlet olgusuyla karşılaşırız. Toprak parçası, insan ve bir arada yaşama iradesi, devlet kavramını oluşturur. Devletin oluşmasında bu üç unsur ne denli önemliyse, sürdürülebilir devlet anlayışının kurumlaşması da hukuk ve siyasetin uyumu bakımından bir o kadar önem arz eder. Günümüz demokrasilerinde siyaset milli iradeden gücünü alır ve pozitif hukukun denetiminde devlet yönetimini sürdürür. Demokrasi en bilinen tanımıyla çoğunluğun azınlığı yönetmesi olsa da bu yapılırken azınlığın haklarının gözetilmesi öncelikli koşuldur. Bu tanımın tümüyle hukuki bir kavramdır. Çünkü hukuk, haktan gelir. Hakların varlığı tek başlarına bir anlam ifade etmez. Önemli olan bu hakların kağıt üzerinde kalmaması bireyler tarafından özgürce ve yine hukukun belirlediği sınırlar çerçevesinde kullanılabilmesidir. Bu da ancak çağdaş hukuk anlayışı ile olasıdır.

Eski çağlarda hak diye bir kavramın varlığı söz konusu değildi. İlkel toplumlarda kim fiziken daha güçlüyse hak da ondan yanaydı. Zamanla yerleşik yaşama geçildi ve yerleşik yaşamda fiziksel gücün çok da önemli olmadığı anlaşıldı ve bir arada yaşamı sağlayacak başka kurumlara gereksinim duyuldu. Zaman ilerledikçe kaba güç yerini sınıfsal ayrımlara bıraktı. Ruhban sınıfı, köylüler, aristokratlar gibi toplumsal gruplar ortaya çıktı. Batıda gözümüze çarpan yönetim sisteminde ruhban sınıfının belirgin bir egemenliği söz konusuydu. Bu sistemde bir sınıftan diğerine geçmek olanaklı bulunmadığından daha doğuştan belirgin bir adaletsizliğin içinde buluyorlardı insanlar kendilerini.

1789 Fransız Devrimine dek toplumsal yapılanma bu şekilde sürdürüldü. Fransız devrimiyle birlikte yalnız batı dünyası için değil insanlık tarihi için de yeni bir dönem başlıyordu. Fransız devriminden sonra artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacaktı. Buna göre Devrim'den sonra yıkılmaz diye düşünülen, hatta egemenlik hakkını Tanrı'dan aldığı iddia edilen mutlak krallıkların yıkılabileceği ortaya çıktı. İlkel şekli Yunan şehir devletlerinde, gelişmiş şekli İngiltere ve ABD'de görülen demokrasi, Kıta Avrupa'sında da gelişmeye başladı ve Batı medeniyetinin vazgeçilmez unsurlarından biri haline geldi. Egemenliğin halka ait olduğu kabul edildi. Milliyetçilik ilkesi, siyasi bir karakter kazanarak, imparatorlukların parçalanmasında etkili oldu. Eşitlik, özgürlük ve adalet ilkeleri yaygınlaşmaya başladı. Şahsi güçlere, zekâyâ ve girişim yeteneğine ortam hazırladı. Fransız İhtilâli, sonuçları bakımından evrensel olduğundan Yeniçağ'ın sonu, Yakınçağ'ın başlangıcı kabul edildi. Dağınık halde bulunan milletler, siyasi birliklerini kurmaya başladılar. Konumuzla ilgisi bakımından Fransız İnsan Hakları Bildirisi, Fransızlar tarafından dünya çapında bir bildiriye dönüştürüldü.

İnsan Hakları Bildirisiyle, Yaşamak, özgürlük, kişi güvenliği, kölelik veya kulluk altında bulunmama bir hak olarak teminat altına alındı. Kölelik ve köle ticareti her biçimde yasaklandı. Hiç kimseye işkence yapılamayacağı vurgulandı. Herkesin, her nerede olursa olsun, hukuksal kişiliğinin tanınması hakkı olduğu, insanların, yasa önünde eşit ve ayırım

gözetilmeksizin yasanın korunmasından eşit olarak yararlanma hakkına sahip olduğu, herkesin bildiği gibi aykırı her türlü ayırım gözetici işleme karşı ve böyle işlemler için yapılacak her türlü kışkırtmaya karşı eşit korunma hakkı olduğu hüküm altına alındı.

Kısacası insanın insan olmasından kaynaklanan ve doğuştan gelen devredilemez hakları olduğu bildirgeyle teminat altına alındı ve tüm dünyaya deklare edilmiş oldu.

Dünyada bunlar olurken, Osmanlı İmparatorluğu'nda da durum bundan farklı değildi. Osmanlı'da da ümmet ve kul kavramları egemendi. Kadın toplumsal düzlemde yok farz ediliyordu. Ülkede Şeriat kuralları egemendi.

Anadolu'nun, Aydınlanma düşüncesiyle tanışması için Atatürk'ü beklemesi gerekti. Aydınlanma devrimi gerçekleştirerek topluma laikliği armağan eden Atatürk önderliğindeki Cumhuriyet, ümmetten ulus, kuldan birey yaratmayı başardı. Kadına siyasi hakları verildi. Çoğu batı ülkesinde bile olmayan seçme ve seçilme hakkı en önce Türkiye'de kadınlara tanındı.

Şeriat kuralları altında hazırlanmış olan eski yasa kaldırılıp yerine Türk Medeni Yasası kabul edildi. Türk Medeni Yasası'nın kabulü ile hukuk sistemimiz tümüyle laikleşti. Bu kuşku yok ki bizim için bir devrimdi. Yasa'nın önsözünü yazan ve baromuzun her yıl anısına armağan verdiği büyük hukukçu Atatürk dönemi Adalet Bakanı Mahmut Esat Bozkurt'un bu önsözden altını çizdiğimiz şu görüşleri gelinen aşamayı göstermesi bakımından oldukça önemlidir. "Mecelle'nin kuralı ve ana çizgileri dindir. Oysa insanlık yaşamı, her gün hatta her an esaslı değişikliklerle karşı karşıyadır. Bunun değişikliklerini, yürüyüşünü hiçbir zaman bir nota çevresinde saptamak ve doldurmak mümkün değildir. Kanunları dine dayalı olan devletler kısa bir zaman sonra ülkenin ve ulusun ihtiyaç ve isteklerini karşılayamazlar. Çünkü dinler değişmez hükümler belirtirler. Değişmemek dinler için bir zorunluluktur. Bu bakımdan dinlerin sadece bir vicdan işi olarak kalması günümüz uygarlığının esaslarından ve eski uygarlıkla yeni uygarlığın en önemli ayırt edici özelliklerinden birisidir. Esaslarını dinlerden alan kanunlar uygulanmakta oldukları toplumları indikleri ilkel dönemlere bağlarlar ve ilerlemeye engel belli başlı etken ve nedenler arasında bulunurlar. Türk ulusunun kaderini yüzyılımız içinde bile ortaçağ hükümleri ve kanunlarına bağlamakta, dinin değişmez hükümlerinden esinlenen ve Tanrısallıkla sürekli ilişki içinde bulunan kanunlarımızın en güçlü etken olduklarından şüphe edilmemelidir. Unutmamak gerekir ki Türk Ulusunun kararı çağdaş uygarlığı kayıtsız ve koşulsuz bütün ilkeleri ile kabul etmektir. Bunun en açık ve canlı kanıtı devrimimizin kendisidir. Çağdaş uygarlığın Türk toplumu ile bağdaşmayan noktaları görülüyorsa bu Türk ulusunun beceri ve yeteneğindeki eksiklikten değil, onu gereksiz bir biçimde sarıp sarmalamış ortaçağ örgütü ve dinsel bazı düzenlemeler ve kurumlardandır."

Değerli Konuklar,

Bu söylenenlerden sonra rahatlıkla denebilir ki, Türkiye için Çağdaş siyaset çağdaş hukuk ve çağdaş insan demek Atatürk demektir Cumhuriyet demektir. Atatürk ilkeleri, bağımsız yargı, çağdaş hukuk anlayışı, insan hakları ve çoğulcu demokrasi anlayışının tavizsiz biçimde sürdürülmesi ve geliştirilmesi yolunda hukukçular olarak üzerimize düşeni yapacağımızdan kimsenin kuşkusu olmasın.

Saygılarımla.

Av. Muammer AYDIN
İstanbul Barosu Başkanı